

Maternal Bağlanma Ölçeği'nin Türk toplumuna uyarlanması

Oya Kavlak*

Ahsen Şirin*

Özet

Amaç: Araştırma, Maternal Bağlanma Ölçeği'nin Türk toplumuna uyarlanarak bir ve dört aylık bebeği olan anneler üzerinde geçerlik ve güvenilirliğini test etmek amacı ile metodolojik olarak planlanmıştır.

Yöntem: Araştırmanın evrenini İzmir İli, Bornova Sağlık Grup Başkanlığı'na bağlı 19 sağlık ocağı ve üç AÇSAP merkezi oluşturmuştur. Araştırmanın örnekleminin belirlenmesinde amaçlı örnekleme yöntemi kullanılarak üç merkez belirlenmiştir. Araştırmanın ilk aşamasında, örneklem sayısı her bir maddenin en az altı katı olacak şekilde belirlenen merkezlere kayıtlı, bebekleri 30-40 günlük olan 165 anne araştırma kapsamına alınmıştır. Araştırmanın ikinci aşamasında aynı annelerin yarısıyla (n=78) bebekleri 90-105 gün olduğunda yeniden görüşülmüştür.

Bulgular: Araştırmaya alınan annelerin sosyo-demografik özelliklerine göre dağılımları incelendiğinde; annelerin %43.0'ünün 23-27 yaş grubunda olduğu, yaş ortalamalarının 25.96 ± 4.68 olduğu, %50.9'unun ilkokul mezunu olduğu ve %83.0'ünün ev hanımı olduğu belirlenmiştir.

Maternal Bağlanma Ölçeği'nin dil geçerliğine yönelik çalışmalar yapıldıktan sonra, ölçekteki 26 maddenin içerik geçerliliği için sekiz uzmanın verdiği puanlara göre yapılan analiz (Kendall's $W=0.274$ ($p=0.001 < 0.01$)) sonucunda, uzmanların maddelerin içeriği konusunda görüş birliğine vardıkları saptanmıştır.

Maternal Bağlanma Ölçeğinin, Cronbach Alpha iç tutarlılık güvenilirliği; 1 aylık bebeği olan annelerde 0.77, 4 aylık bebeği olan annelerde 0.82 olarak saptanmıştır. Ölçeğin iç tutarlılık güvenilirliğinin yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Ölçeğin test tekrar test ve iki yarı güvenilirliğine ilişkin bulgular da ölçeğin güvenilirliğini desteklemektedir.

Sonuç: Bu çalışmanın bulguları Maternal Bağlanma Ölçeği'nin Türkçe çevirisinin doğum sonrası bir ve dört ay arasında bebeği olan annelerde geçerli ve güvenilir olarak kullanılabileceğini düşündürmektedir.

Anahtar Kelimeler: Bağlanma; Bağlanma Kuramı; Maternal Bağlanma; Geçerlik; Güvenirlik

*Ege Üniversitesi Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, oya.kavlak@ege.edu.tr

** Ege Üniversitesi Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, ahsen.sirin@ege.edu.tr

The Turkish version of Maternal Attachment Inventory

Abstract

Objective: The research has been designed as methodological with purpose of the validity and the reliability of the Turkish language version of Maternal Attachment Inventory on mothers within one and four months postpartum.

Method: This study was carried out with mothers registered at 19 Health Clinics and three Maternal-Child Health and Family Planning Clinics in which connected to Bornova Health Presidency in Izmir. The sample of research has been composed three clinics in which determined with the purposive sampling technique. First stage, the research was studied on 165 mothers when their babies were approximately 30-40 days old in these registered clinics. At the second stage of research has been interviewed again with 78 mothers when their babies were approximately 90-105 days old.

Results: It is determined that experts consensuses about content of items as a result of analysis (Kendall's $W=0.274$, $p=0.001<0.01$) which made according to points that given by eight experts for content validity of 26 items in inventory after were made studies related to language validity.

The Cronbach Alpha coefficient reliability of Maternal Attachment Inventory has been determined as 0.77 at mothers who have one month baby, 0.82 at mothers who have four months baby. It is conclude that internal consistency reliability of inventory is high. Results in accordance with test re-test and two half reliability of scale have supported reliability of scale, too.

Conclusion: These findings suggest that Turkish version of Maternal Attachment Inventory is reliable and valid on mothers between one and four months after the birth of their infants.

Key Words: Attachment; Attachment Theory; Maternal Attachment; Validity; Reliability

1. Giriş

Bağlanma kelimesinin temelleri on üçüncü yüzyıllara dayanır, “to attach”, “bağ” kelimesinin etimolojik (dilbilim) anlamı, bir göreve bağlılık ya da bir görevi yerine getirmedir. Fransız bir yazar ve on sekizinci yüzyıl filozofu olan Rousseau anne-bebek ilişkisi kavramını ilk kullanan kişidir. Onun bağlanma hakkındaki yazıları “annelik sevgisi” ile ilişkilidir (Goulet et al. 1998).

Bağlanma kuramı, insanların kendileri için önemli olan diğer kişilerle güçlü duygusal bağlar kurma eğiliminin nedenlerini açıklayan bir yaklaşımdır. Duygusal bağ kurma eğilimi ve gereksinimi bebeklerin yaşamlarını sürdürebilmeleri için gerekli ve gelişimsel açıdan işlevsel olan bağlanma sistemini ifade eder. Bağlanma sistemi bebeklerin onlara bakan kişi veya kişilerle fiziksel yakınlığını güçlü tutarak, hem bebeklerin çevreden gelebilecek tehlikelere karşı korunmasını hem de onlara çevreyi keşfetmeleri için gerekli koşulları sağlar. Bu nedenle çocuğa temel bakım veren (genellikle anne) ile yakınlığın korunması bağlanma sistemi içindeki en temel hedefdir ve bu sayede bebelere güven içinde gelişebilecekleri bir alan sağlar (Sümer ve Güngör 1999, Solmaz 2002).

Bağlanma kuramı, John Bowlby ve Mary Ainsworth'un ortaklaşa çalışmalarının bir sonucu olarak gelişmiştir. Bowlby çalışmalarına 1950'li yıllarda başlamış, “bağlanma” terimini iki kişi arasındaki güçlü bir bağ olarak tanımlamış ve kavramın oluşumu için bir köşe taşı oluşturmuştur. O yalnızca çocuktan ebeveyne bağlanma sürecini tanımlamış olmasına karşın tanımlı karşılıklı ebeveyn-bebek bağlanma sürecinin açıklanmasına yardımcı olmuştur. John Bowlby bağlanma kuramının temelini oluşturmuş, Mary Ainsworth ise Bowlby'nin görüşlerini deneme yoluyla test etmiş ve yeni fikirler oluşturarak teorinin genişlemesine yardımcı olmuştur (Bretherton 1992, Goulet et al. 1998).

Ainsworth ve arkadaşları (1978), “Yabancı durum” olarak bilinen deneysel bir yöntem geliştirmişler ve çocukları üç tipik bağlanma örüntüsü içinde sınıflandırmışlardır: Güvenli, kaygılı/kararsız ya da kaygılı/kaçıncı bağlanma. Yalnızca “güvenli bağlanma” ilişkisinin olduğu durumda çocuklar stres yaratan koşullar altında güvenlik duygusunu koruyabilir ve gelişimsel davranışlarını etkin olarak gösterebilir. Güvenli bağlanmanın gelişmesi için de çocuğun kesintisiz, tutarlı tepki veren, duyarlı ve her zaman ulaşılabilir bir anneye sahip olması gerekir. Eğer anne duyarsız, aşırı müdahale edici ve önceden tahmin edilemeyen tutarsız tepkiler gösterirse, çocukta kaygılı/kararsız bağlanma örüntüsü gelişir. Annenin reddedici olması veya bakım konusunda aşırı ihmalkâr davranması durumunda, çocukta

kaygılı/kaçınmacı bağlanma örüntüsü gelişir ve bu durum çocuğun zamanından önce bağımsız olmayı istemesine veya bağlanma figüründen kopma eğilimi göstermesine yol açabilir (Foster et al. 1989, Sümer ve Güngör 1999, Dönmez 2000, Kapçı ve Küçüker 2006)

Bebeğin annesine bağlanmasının gelişiminde en önemli iki annelik davranışı bulunmaktadır. En üst düzeyde bağlanma; anne, bebeğinin belirti ve işaretlerini anladığı, cevapladığı, bebeğin fiziksel ve emosyonel gereksinimlerini karşıladığı zaman ve bebeği gerçek sosyal etkileşime düzenli olarak soktuğu zaman oluşur. Fiziksel gereksinimleri hızlı bir şekilde karşılanan fakat sosyal etkileşime sokulmayan çocukların, annelerine güçlü bir şekilde bağlanmalarında başarısızlıklar ortaya çıkabilmektedir (Caye et al. 1992).

Bir annenin bebeğine sevgiyle bağlanması yani maternal bağlanma, çocuğun sağlıklı büyüme ve gelişimini teşvik eden en önemli öğelerden biridir. Çocuğun yaşadığı ilk bağlanma tecrübesi daha sonra yaşayacağı bağlanma tecrübeleri için temel oluşturur. Kısaca bağlanma örüntüsü, süt çocukluğu döneminde, güvenli ya da güvensiz olarak bir kez belirlendikten sonra yaşam boyunca süreklilik gösterir (Sabuncuoğlu ve Berker 2006). Eğer anne ile bebek arasında yaşamın ilk yılında güvenli bağlanmayı başarmada gerekli durumlar karşılanamazsa, bebek emosyonel, sosyal, fiziksel, zihinsel ve dil gelişimi problemleri yaşar. Maternal bağlanmada başarısızlıkların yaşandığı durumlarda bebek ihmal ve istismar açısından risk altındadır (Bowlby 1965, Caye et al. 1992, Muller 1994, Muller 1996, Tilokskulchai et al. 2002).

Maternal bağlanma, zaman içinde gelişen, özel eşsiz bir ilişkidir. Anne-bebek bağlanma süreci gebelik, doğum ve postpartum periyodu süresince gelişir ve postpartum periyodu süresince anne-bebek etkileşimi olduğu zaman desteklenir (Ard 2000, Tilokskulchai et al. 2002).

Literatüre göre, Bowlby 1951 yılında, maternal bağlanmayı, anne ve çocuk arasında, sıcak, sürekli, yakın bir ilişkinin olması ve bu durumdan her iki tarafında memnun olması ve haz alması olarak tanımlamıştır (Bowlby 1965, Bretherton 1992).

Mercer ve Ferketich (1994)'e göre, maternal bağlanma, anne-çocuk arasında doyurucu ve zevk verici bir etkileşim sonucunda annenin çocuğuna geliştirdiği sevgi bağının oluşum sürecidir (Mercer ve Ferketich 1994).

Muller (1994), "maternal sevgiyle bağlanma, anne ve bebeği arasında gelişen ve zaman içinde süreklilik gösteren eşsiz bir sevgi ilişkisidir, sevgiyle bağlanma maternal rol adaptasyonunun önemli bir elementidir" demiştir (Muller 1994).

Maternal bağlanma genellikle, doğum sonrası ilk günlerde annenin bebeğine gösterdiği davranışların ölçümü veya gözlenmesi yoluyla yapılmaya çalışılmıştır. Doğum sonrası annenin kendi doğal çevresinden farklı bir ortam olan hastane ortamında olması, ayrıca annelerin doğum sonrası dönemde ağrı, yorgunluk, uykusuzluk gibi problemler yaşaması, gösterdiği maternal davranışları etkileyen durumlardır. Bu yüzden bu dönemde ölçülen maternal davranışlar ancak yorgunluk, ağrı ya da kültürel farklılıkların bir ön belirleyicisi olarak kullanılabilir. Ayrıca anne olmayan kişilerin de bebeklerle ilk karşılaştıklarında maternal davranışlara benzer davranışlar gösterdiği bilinmektedir. Maternal bağlanma davranışları zaman içinde tekrar etmiyorsa bunun maternal içsel çalışmayı veya maternal duyguları göstermediği konusunda uyarıda bulunmaktadır (Muller 1994).

Maternal davranışların veya anne-bebek etkileşimin gözlenerek ölçülmesi, gözlemciler arasındaki farklılıklara sebep olmakta ve davranışların yorumunda farklılıklar yaratmaktadır. Bu olumsuzluklardan dolayı Muller tarafından, 1994 yılında, durumsal soru listesi olan Maternal Bağlanma Ölçeği hazırlanmıştır. Durumsal soru listesi kullanmanın avantajı, maternal duygu ve davranışların direk ölçülmesi ile davranış yorumlarının geçerliliğinden endişe edilmemesidir (Muller 1994, Muller 1996).

Maternal Bağlanma Ölçeği-MBÖ (Maternal Attachment Inventory, MAI)

Maternal Bağlanma Ölçeği, maternal sevgiyle bağlanmayı ölçmek amacıyla, Mary E. Muller tarafından 1994 yılında geliştirilmiştir. Muller, MAI sorularını maternal adaptasyon ve maternal bağlanmayı inceleyen literatür doğrultusunda oluşturmuş ve maternal bağlanmayı iki fazda test etmiştir. Muller bu fazları belirlerken Mercer'in Maternal Rol Adaptasyon teorisini kullanmıştır. Bu teoriye göre, birinci faz doğumdan sonra ortalama bir ayda oluşur, fiziksel iyileşme fazıdır. Bu fazda anne kendi bakımı ve bebeğinin bakımı ile meşguldür. Anne bu faz süresince sosyal ve psikolojik olarak anneliğe uyum sağlar. İkinci faz doğumdan sonraki dört veya beşinci aylarda tamamlanan ve maternal kimliğin kazanılmış olduğu başarı fazıdır. Bu fazda maternal davranışlar, bebeğe bağlanma duygusu ve maternal yeterlilik en üst düzeydedir. Doğumdan sonraki sekizinci ayda tamamlanan faz kopma fazıdır. Muller, ölçeği ilk olarak postpartum 30-40 gün arasında bebeği olan 196 anneye uygulamıştır. MAI'nün güvenilirlik katsayısı Cronbach alpha 0.85 olarak bulunmuştur. Ölçeğin içerik geçerliği dil uzmanları, teorisyenler, kadın doğum ve çocuk hemşireleri ve yeni bebeği olan kadınlardan

oluşan 12 uzman tarafından değerlendirilmiştir. Kriter geçerliliğinde, maternal bağlanma ölçümlerinde kullanılan diğer ölçeklerle anlamlı korelasyonları sağlanmıştır. MAI ile Bebeğim Hakkında Şu Anda Ne Hissediyorum (How I feel About My Baby Now, HIFBN) $r=0.45$, $p<0.001$ ve Maternal Ayrılık Anksiyetesi Skalası (Maternal Separation Anxiety Scale, MSAS) ile $r=0.46$, $p<0.001$ olarak belirlenmiştir. (Muller 1994, Beck 1998, Mercer 2004).

İkinci aşamada Muller, MAI'nün postpartum periyottan sonra da kullanılıp kullanılmayacağını incelemek amacıyla, bu 196 annenin bir grubuna ($n=62$) doğumdan sonraki dördüncü ayda, bir diğer gruba doğumdan sonraki sekizinci ayda ($n=86$) uygulamıştır. Doğum sonrası dördüncü ayda Cronbach alpha= 0.76, sekizinci ayda Cronbach alpha =0.85 olarak bulunmuştur. Maternal Bağlanma Ölçeği 31 maddelik bir ölçek olarak hazırlanmasına karşın beş madde psikometrik olarak düşük korelasyonlu bulunduğu için ölçekten çıkarılmıştır. Sonuçta MAI 26 madde olarak kabul edilmiştir (Muller 1994, Beck 1998).

Sevgiyi gösteren maternal duygu ve davranışları ölçen MAI kişinin kendisinin uyguladığı bir ölçek olduğu için, okuma- yazma bilen ve okuduğunu anlayabilen kadınlarla uygulanabilen bir ölçektir. Her bir madde “her zaman” ile “hiçbir zaman” arasında değişen, 4'lü likert tipi 26 maddelik bir ölçektir. Her madde doğrudan ifadeleri içermektedir ve her zaman (a)= 4 puan, sık sık (b)=3 puan, bazen(c)=2 puan ve hiçbir zaman (d)=1 puan olarak hesaplanır. Bütün maddelerin toplamından genel bir puan elde edilmektedir. Yüksek puan maternal bağlanmanın yüksek olduğunu göstermektedir. Ölçekten elde edilecek en düşük puan 26, en yüksek puan 104 arasında değişmektedir (Muller 1994, Muller 1996, Beck 1998).

2. Yöntem

Bu çalışma, ülkemizde maternal bağlanma çalışmalarının sınırlı olması ve maternal bağlanmayı ölçebilecek bir aracın olmaması nedeniyle, Muller tarafından geliştirmiş olan Maternal Bağlanma Ölçeği'nin Türk toplumuna uyarlanarak bir ve dört aylık bebeği olan anneler üzerinde geçerlik ve güvenilirliğini test etmek amacı ile metodolojik olarak planlanmıştır.

Araştırmanın evrenini İzmir İli, Bornova Sağlık Grup Başkanlığı'na bağlı 19 sağlık ocağı ve üç AÇSAP merkezine kayıtlı anneler oluşturmuştur. Araştırmanın örnekleminin belirlenmesinde, Bornova Sağlık Grup Başkanlığına bağlı sağlık ocakları ve AÇSAP merkezleri yöre halkının sosyoekonomik düzeyleri göz önünde bulundurularak düşük, orta ve

yüksek olarak sınıflandırılmıştır. Daha sonra bu sınıflandırılan merkezlerdeki en yüksek doğum oranlarına sahip olan ve her bir sosyoekonomik düzeyi temsil edecek şekilde, amaçlı örneklem yöntemi kullanılarak (Erefe 2002) birer merkez seçilmiştir. Bu merkezler; düşük sosyoekonomik düzeyi temsilen Doğanlar Sağlık Ocağı, orta sosyoekonomik düzeyi temsilen Çamdibi 1 No'lu Sağlık Ocağı ve yüksek sosyoekonomik düzeyi temsilen 9 No'lu AÇSAP merkezidir.

Araştırmanın ilk aşamasında, örneklem sayısı her bir maddenin en az altı katı olacak şekilde belirlenen merkezlere kayıtlı, bebekleri 30–40 günlük, en az 18 yaşında, okuma yazma bilen ve okuduğunu anlayabilen ve araştırmaya katılmaya gönüllü olan 165 anne araştırma kapsamına alınmıştır. Araştırmanın ikinci aşamasında aynı annelerin yarısıyla (n=78) bebekleri 90–105 gün olduğunda yeniden görüşülmüştür.

Maternal Bağlanma ölçeğinin geçerlik çalışmaları 15.02.2003- 30.09.2003 tarihleri arasında yapılmıştır. Veriler 8.12.2003–13.07.2004 tarihleri arasında toplanmış ve ölçeğin güvenilirliği test edilmiştir.

Araştırmanın yapılabilmesi için; Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Bilimsel Etik Kurulundan, ölçeği geliştiren yazardan (Mary E Muller) ve İzmir İl Sağlık Müdürlüğü'nden resmi izin alınmıştır. Ayrıca annelere görüşme öncesi, araştırmanın amacı, araştırmadan sağlanacak yararlılıklar, görüşme için harcayacağı zaman konusunda açıklamalar yapılmış ve sözlü onamları alınmıştır.

3. Bulgular

Sosyo-demografik bulgular

Araştırmaya alınan annelerin sosyo-demografik özelliklerine göre dağılımları incelendiğinde; annelerin %43.0'ünün 23-27 yaş grubunda olduğu, yaş ortalamalarının 25.96 ± 4.68 olduğu, %50.9'unun ilkokul mezunu olduğu ve %83.0'ünün ev hanımı olduğu belirlenmiştir.

Annelerin %55.2'sinin 1-4 yıldır evli olduğu, %44.2'sinin multipar olduğu ve bunların %46.6'sinin erkek, %43.8'inin kız ve %9.6'sinin hem kız hem de erkek çocuğu olduğu belirlenmiştir. Multipar annelerin en küçük çocuklarının yaşları incelendiğinde %15.1'inin iki yaşın altında çocuğu olduğu saptanmıştır. Annelerin %82.4'ünün bu gebeliklerini

planladıkları, %46.7'sinin normal doğum yaptığı belirlenmiştir. Bebeklerin, %50.3'ünün cinsiyetinin kız olduğu, %72.1'inin istenen cinsiyette olduğu saptanmıştır.

Geçerlik Çalışmaları

Dil geçerliği

Araştırmanın ilk aşamasında dil geçerliğine yönelik çalışmalar yapılmıştır. Öncelikle araştırmacılar tarafından çeviri yapıldıktan sonra iki dili (İngilizce/Türkçe) iyi bilen, bir Mütercim Tercüman tarafından İngilizceden Türkçeye çevrilmiştir. Daha sonra Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu ve Ege Üniversitesi İzmir Atatürk Sağlık Yüksek Okulu'nda görev yapan ve her iki dili de iyi bilen beş öğretim üyesine ölçeğin İngilizceden Türkçeye çevirisi yaptırılmıştır. Çevirilerin değerlendirilmesi yapıp ortak bir metin oluşturulduktan sonra metnin yeniden İngilizceye çevirisi Ege Üniversitesi Yabancı Diller Fakültesi'ndeki bir Okutmana yaptırılmıştır. Yapılan çeviri çalışmalarından sonra ölçek, Mary E. Muller'e gönderilmiştir. Muller'den gelen öneriler doğrultusunda gerekli düzeltmeler yapılmış ve ölçeğe son hali verilmiştir (Ek I).

İçerik geçerliği

Maternal Bağlanma Ölçeği'nin Türkçe formu içerik geçerliği açısından Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu ve Ege Üniversitesi İzmir Atatürk Sağlık Yüksek Okulu'nda Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği ve Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dallarında görev yapan sekiz öğretim üyesine, ölçekteki her bir maddenin ölçme derecesini 100 puan üzerinden değerlendirmeleri için verilmiştir. Ölçekteki 26 maddenin içerik geçerliliği için sekiz uzmanın verdiği puanlara göre yapılan Kendall Uyuşum Katsayısı korelasyon testi sonucunda istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur (Kendall's $W=0.274$ $p=0.001<0.01$).

Güvenirlilik Çalışmaları

Ölçeğin iç tutarlılık güvenirliliği

Araştırmada kullanılan Maternal Bağlanma Ölçeği'nin maddeleri için Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı hesaplanmıştır, bu şekilde tek tek bütün maddelerin ölçeğin bütünü ile tutarlılığı belirlenmiştir (Tablo 1).

Tablo 1. Maternal Bağlanma Ölçeğinin bir aylık bebeği olan anneler ve dört aylık bebeği olan anneler için madde toplam korelasyon sonuçları

Maddeler	Bir Aylık Bebeği Olan Anneler					Dört Aylık Bebeği Olan Anneler				
	N	Madde çıktığında ölçek ortalaması	Madde çıktığında ölçek varyansı	Madde toplam korelasyonu	Madde çıktığında ölçek alfa değeri	N	Madde çıktığında ölçek ortalaması	Madde çıktığında ölçek varyansı	Madde toplam korelasyonu	Madde çıktığında ölçek alfa değeri
Madde 1	165	90.939	35.959	.17	.77	78	91.96	38.19	.31	.81
Madde 2	165	91.048	34.717	.35	.76	78	91.98	37.41	.46	.81
Madde 3	165	91.466	33.982	.23	.77	78	92.43	34.09	.54	.80
Madde 4	165	91.363	33.342	.30	.76	78	92.21	36.69	.34	.81
Madde 5	165	91.066	35.160	.19	.77	78	91.96	38.45	.22	.81
Madde 6	165	90.987	35.670	.21	.77	78	91.97	38.98	.10	.82
Madde 7	165	90.993	35.140	.29	.77	78	91.93	38.34	.37	.81
Madde 8	165	90.957	35.077	.44	.76	78	91.91	38.68	.33	.81
Madde 9	165	91.206	32.652	.47	.75	78	92.17	36.79	.36	.81
Madde 10	165	91.163	33.174	.46	.76	78	92.08	36.60	.42	.81
Madde 11	165	91.363	33.440	.31	.76	78	92.26	35.21	.46	.80
Madde 12	165	91.672	32.660	.34	.76	78	92.85	34.61	.41	.81
Madde 13	165	91.084	34.883	.24	.77	78	92.21	36.32	.33	.81
Madde 14	165	91.975	32.218	.33	.76	78	92.76	35.27	.31	.82
Madde 15	165	91.230	34.251	.25	.77	78	92.15	36.13	.47	.81
Madde 16	165	91.109	34.146	.37	.76	78	92.02	37.16	.46	.81
Madde 17	165	91.000	34.804	.31	.76	78	92.00	37.45	.39	.81
Madde 18	165	91.012	34.048	.49	.76	78	92.00	38.28	.25	.81
Madde 19	165	91.387	33.226	.32	.76	78	92.43	35.02	.47	.80
Madde 20	165	91.927	33.823	.18	.78	78	92.50	35.75	.32	.81
Madde 21	165	90.987	34.963	.34	.76	78	91.91	38.91	.24	.81
Madde 22	165	91.036	35.242	.21	.77	78	91.96	38.19	.31	.81
Madde 23	165	91.569	31.393	.46	.75	78	92.42	35.49	.40	.81
Madde 24	165	91.175	34.182	.32	.76	78	92.19	35.76	.54	.80
Madde 25	165	91.297	33.429	.34	.76	78	92.19	37.11	.30	.81
Madde 26	165	90.945	35.686	.27	.77	78	91.91	39.06	.19	.82

Tablo 2'de ölçeğin uygulanma zamanı, puan ortalamaları, min-max değerleri ve güvenirlilik katsayıları verilmiştir.

Tablo 2. Maternal Bağlanma Ölçeğinin birinci ve dördüncü ay puan ortalamaları ve cronbach alpha güvenilirlik katsayıları

	N	Madde Sayısı	Puan Ortalaması	Ss	En Düşük Puan	En Yüksek Puan	Cronbach Alpha
Maternal Bağlanma Ölçeği (1 ay)	165	26	94.878	6.048	74	104	0.77
Maternal Bağlanma Ölçeği (4 ay)	78	26	95.859	6.297	78	104	0.82

Araştırmada ölçeğin iki yarım test güvenilirlik katsayısını elde etmek için; Gutmann Split- Half güvenilirlik katsayısı ölçeğin ilk yarısı ve son yarısı, Spearman- Brown Güvenirlik Katsayısı tek ve çift numaralar şeklinde ayrılarak, her iki yarı için ayrı ayrı Cronbach alpha güvenilirlik katsayıları hesaplanmıştır (Tablo 3).

Tablo 3. Maternal Bağlanma Ölçeği birinci ve dördüncü ay iki- yarı test güvenilirlik analizi sonuçları

	1. ay	4. ay
İki yarı arasındaki korelasyon	.62	.68
Eşit iki yarı Spearman Brown güvenilirlik katsayısı	.77	.81
Guttman Split-Half güvenilirlik katsayısı	.76	.81
13 maddelik 1.yarı Cronbach Alpha değeri	.63	.70
13 maddelik 2. yarı Cronbach Alpha değeri	.64	.69

Test tekrar test güvenilirliği

Terst tekrar test güvenilirliğini belirlemek amacıyla birinci uygulama ve ikinci uygulama maternal bağlanma puan ortalamaları arasında paired sample t testi ve Pearson Korelasyon analizi yapılmıştır. Uygulamalar arasında yapılan t testinde anlamlı fark bulunmamıştır ($t=-1.750$, $p>0.05$). Birinci uygulama ve ikinci uygulama arasında korelasyon katsayısı 0.596 olarak saptanmış ve $\alpha=0.001$ düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r= 0.596$, $p<0.001$) (Tablo 4).

Tablo 4. Her iki uygulamaya katılan anneler için korelasyon analizleri ve iki uygulama arasında eşleştirilmiş grup t testleri

	Birinci Uygulama	İkinci Uygulama
n	78	78
X	94.743	95.859
Ss	6.230	6.297
t	-1.750	
p	0.084>0.05	
Pearson Korelasyon Katsayısı	0.596	
p	0.00<0.001	

4. Tartışma

Bu çalışma, Maternal Bağlanma Ölçeği'nin Türk toplumuna uyarlanarak bir ve dört aylık bebeği olan anneler üzerinde geçerlik ve güvenilirliğini test etmek amacı ile metodolojik olarak yapılmıştır.

Ölçeğin içerik geçerliğini incelemek amacıyla Kendall Uyuşum Katsayısı korelasyon testi yapılmıştır. Ölçekteki 26 maddenin içerik geçerliliği için sekiz uzmanın verdiği puanlara göre yapılan Kendall Uyuşum Katsayısı korelasyon testi (Kendall's $W=0.274$ ($p=0.001<0.01$)) sonucunda, uzmanların maddelerin içeriği konusunda görüş birliğine vardıkları saptanmıştır. Maternal Bağlanma Ölçeği'nin Japon versiyonunun geçerlik ve güvenilirlik çalışması, Nakajima tarafından 2001 yılında, 255 sağlıklı bebeği olan anne üzerinde yapılmış ve içerik geçerliği %100 olarak bulunmuştur (Nakajima 2001).

Yapılan çalışmalarda, Maternal Bağlanma Ölçeğinin benzer ölçekler geçerliği incelenmiş ve anlamlı korelasyonlar bulunmuştur (Muller 1994, Shin & Kim 2007). Ülkemizde doğum sonrası erken dönemde maternal bağlanmayı ölçebilecek başka bir ölçeğin bulunmaması nedeniyle bu çalışmada benzer ölçekler geçerliği yapılamamıştır.

Kore'de doğum sonrası altıncı haftada olan 196 anne ile yapılan çalışmada ölçeğin yapı geçerliğine yönelik analiz sonucunda üç faktör çözümlülüğünün olduğu belirlenmiştir. Birinci faktör yakınlık, ikinci faktör maternal duyguların çözümlenmesi, üçüncü faktör olarak da bebeğini tanıma ve ihtiyaçlarını anlama olarak saptanmıştır. Çalışmada üç maddeden oluşan üçüncü faktörün geçerlik ve güvenilirliğinin psikometrik incelemeler sonucunda düşük olduğu bulunmuştur (Shin & Kim 2007). Japonya'da bir ile sekiz aylık sağlıklı bebeği olan

102 anne ile yapılan çalışmada ise ölçeğin beş faktör çözünürlüğü ile faktör analizleri sonucunda yapı geçerliğinin olduğu saptanmıştır (Ohta 2001). Muller (1994) çalışmasında, ölçeğin tek boyutlu bir ölçek olduğunu, alt boyutları olmadığını ve sadece maternal sevgiyle bağlanmayı ölçmek amacı ile geliştirdiğini belirtmiştir (Muller 1994). Bu bağlamda bu çalışmada ölçeğe yönelik olarak faktör analiz çalışmaları yapılmamıştır.

Maternal Bağlanma Ölçeğinin her iki uygulama esnasında da bazı maddelerin toplam madde korelasyonu 0.20'nin altında saptanmıştır. Madde toplam korelasyon sayısı (r) yükseldikçe, ifadenin etkililik düzeyi artar, azaldıkça düşer, r değerinin 0.20 olması hali minimum etkililik derecesi olarak kabul edilmektedir (Gözüm ve Aksayan 2002). Ancak ölçeğin bütününden elde edilen Cronbach Alpha Güvenirlik katsayıları, her iki uygulamada da yeterli derecede yüksek olduğu için ve Mary E. Muller'in isteği doğrultusunda ölçeğin bütününde madde ekleme veya çıkarma yapılamadığından bu maddeler ölçekten çıkarılmamıştır. Ayrıca madde analizleri sonucunda madde çıktığında alfa katsayıları incelenmiş, buna göre bir aylık bebeği olan annelere ve dört aylık bebeği olan annelere yapılan uygulamalarda her madde için hesaplanan Cronbach Alfa değerlerinin genel olarak yükselmediği görülmüştür. Bu da maddelerin güvenirliliği açısından olumlu olarak değerlendirilmiştir.

Maternal Bağlanma Ölçeğinin, Guttman Split-Half, Spearman- Brown ve Cronbach Alpha güvenirlilik katsayıları 0.62 ile 0.81 arasında değişmektedir ve her iki uygulama zamanında da yeterli düzeyde yüksek bulunmuştur. Sonuçlara göre Maternal Bağlanma Ölçeği'nin tek ve çift maddelerinden oluşan iki yarısı birbiriyle tutarlıdır ve ayrı ayrı güvenirlilikleri yüksektir. Ölçeğin iç tutarlılık güvenirlilik katsayıları sırasıyla doğum sonrası bir ayda 0.77 ve dört ayda 0.82 olarak bulunmuştur ve iç tutarlılık güvenirliliğinin yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Muller'in (1994) çalışmasında, Maternal Bağlanma Ölçeği'nin postpartum birinci ve dördüncü ayda iç tutarlılık güvenirlilik katsayıları sırasıyla 0.85 ve 0.76 olarak belirlemiştir (Muller 1994). Aynı ölçeğin Japon versiyonunun (MAI-J) iç tutarlılık güvenirlilik katsayısı 0.92 olarak belirlenmiştir (Nakajima 2001). Japonya'da yapılan bir başka araştırmada da, aynı ölçeğin iç tutarlılık güvenirliliği 0.94 olarak bulunmuştur (Ohta 2001). Kore'de yapılan çalışmada Maternal Bağlanma Ölçeğinin iç tutarlılık güvenirlilik katsayısı 0.94 olarak saptanmıştır (Shin & Kim 2007). Ölçeğin iç tutarlılık güvenirlilikleri hem Uzak Doğu, hem de Batı ülkelerinde yüksek olarak bulunmuştur.

Test tekrar test güvenilirliği için birinci ve ikinci uygulamalar arasında korelasyon katsayısı 0.596 olarak saptanmış ve $\alpha=0.001$ düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Muller (1994)'in çalışmasında da ölçeğin birinci ay ölçümü ve dördüncü ayda yapılan tekrar ölçümü sonucunda korelasyon katsayısı 0.65 bulunmuştur (Muller 1994). Test tekrar test yaklaşımı, zaman aşımında bir aracın değişmezliğini kestirmek için kullanılmaktadır, kısa aralıklı ölçümlerde yüksek katsayılar elde edilirken, uzun aralıklı ölçümlerde değişimlere bağlı olarak daha düşük güvenilirlik katsayıları oluşabilmektedir (Erefe 2002). Maternal bağlanma, annenin bebeğin işaretlerini anlaması, doğru bir şekilde cevaplaması ve anne ve bebek arasındaki karşılıklı etkileşim sonucunda zaman içinde gelişen bir süreçtir (Caye et al. 1992, Mercer & Ferketich 1994, Muller 1994, Tilokskulchai et al. 2002). Birinci ve ikinci uygulama arasındaki korelasyon katsayısının orta düzeyde olması, maternal bağlanma sürecinin zaman içinde gelişen bir süreç olması özelliğinden ve test tekrarının üç ay sonra uzun aralıklı ölçümle yapılmasından kaynaklanabilir.

Anneliğe ait adaptasyon davranışlarındaki bozukluk saptandığında, erken terapötik girişimlerin ve sapsmaların değerlendirilmesi çocuk istismarını, mental hastalıkları ve birçok psikosomatik hastalıkları önleyebilir. Ebe ve hemşireler doğum sonrası dönemde, annedeki değişim süreci boyunca pozitif etki yaratabilecek yegâne kişilerdir. Bu tür değerlendirme erken taburcu edilen anneler üzerinde yapılamayabilir. Bu yüzden ebe/hemşireler ileride bebekte gelişebilecek olan bu tip problemleri önleyebilmek için doğum sonrası ev ziyaretlerinde uyanık olmak ve annenin bağlanma davranışlarını iyi bir şekilde değerlendirmek zorundadır (Foster et al. 1989, Norman 2002, Ladewig et al. 2006, Mercer 2006).

5. Sonuç

Maternal bağlanma ölçeği, doğum sonrası bir ile dört ay arası bebeği olan anneler için Türk toplumunda geçerli ve güveniliridir. Bu çalışma sayesinde ebe/hemşirelerin, annelerin bağlanma düzeylerini belirleyebileceği, bağlanma ile ilgili yaşanan problemleri erken dönemde saptayabileceği ve gerekli yaklaşımlarda bulunabileceği düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

1. Ard NC (2000). Prenatal and postnatal attachment in adolescent mothers, *J Child Fam Nurs*, 3 (5):313-25.
2. Beck, C.T. (1998). A review of research instruments for use during the postpartum period, *Maternal Child Nursing (MCN)*, 123(5): 255-61.
3. Bowlby J (1965). *Child Care and The Growth of Love*, Penguin Books, New York.
4. Bretherton I (1992). The origins of attachment theory: John Bowlby and Mary Ainsworth. *Dev Psychol*, 28(5) 759-75. 20 Kasım 2007'de http://www.psychology.sunysb.edu/attachment/online/inge_origins.pdf adresinden indirildi.
5. Caye J, Cooke L, McMahon J, Karen R (1997). Effect of attachment and separation. *Children's Services Practice Notes*, 2(4):1-3. 7 Mart 2008'de http://ssw.unc.edu/fcrp/Cspn/vol2_no4/cspnv2_4.pdf adresinden indirildi.
6. Dönmez A (2000). Psikolojinin alt alanları, bağlanma: Yakın ilişkilerle ilgili araştırmalar için bir çerçeve, *Türk Psikoloji Bülteni*, 16-17: 29-50.
7. Erefe İ (2002). Veri Toplama Araçlarının Niteliği, Hemşirelikte Araştırma İlke Süreç ve Yöntemleri, Odak Ofset, Ankara, s.133-138, 169-187.
8. Foster RLR, Hunsberger MM, Anderson JJT (1989). *Family- Centred Nursing Care of Children*, WB Saunders Company, London, s.168-71.
9. Goulet C, Bell L, St-Cyr Tribble D, et al. (1998). A concept analysis of parent- infant attachment, *J Adv Nurs (JAN)*, 28(5): 1071-81.
10. Gözüm S, Aksayan S (2002). Kültürler arası ölçek uyarlaması için rehber II: Psikometrik özellikler ve kültürler arası karşılaştırma, *Hemşirelik Araştırma Dergisi*, 4(2):9-19.
11. Kapçı EG, Küçüker S (2006). Ana babaya bağlanma ölçeği: Türk üniversite öğrencilerinde psikometrik özelliklerinin değerlendirilmesi, *Türk Psikiyatri Derg*,17(4):286-95.
12. Ladewig PAW, London ML, Davidson MR (2006). *Contemporary Maternal,- Newborn Nursing Care*, Sixth Edition, Pearson Prentice Hall, Canada, s.805-25.
13. Mercer RT (2006). Nursing support of the process of becoming a mother, *J Obstet Gynecol Neonatal Nurs*, 35(5): 649-51.
14. Mercer RT(2004). Becoming a mother versus maternal role attainment, *J Nurs Scholarsh*, 36(3): 226-32.
15. Mercer RT, Ferketich SL (1994). Maternal –infant attachment of experienced and inexperienced mothers during infancy, *Nurs Res*, 43(6): 344-51.
16. Muller ME (1994). A questionnaire to measure mother- to- infant attachment, *J Nurs Meas*, 2(2):129-41.
17. Muller ME (1996). Prenatal and postnatal attachment: A modest correlation, *J Obstet Gynecol Neonatal Nurs*, 25(2): 161-6.
18. Nakajima T (2001). Reliability and validity of the maternal attachment inventory Japanese version, *Japan Academy of Nursing Science (JANS)*, 21(1): 1-8.
19. Norman CA (2002). Postpartum family adjustment. *Maternal, Neonatal and Women's Health Nursing*, Chapter 29, LY Littleton, JC Engebretson (Ed), Delmar Thomson Learning, USA, s. 930-53.
20. Ohta N (2001). Development maternal attachment inventory MAI-revised for Japanese and analysis of factor influencing scores, *The Journal of the Japan Pediatric Society*, 105 (8): 867-75.
21. Sabuncuoğlu O, Berkem M (2006). Bağlanma biçemi ve doğum sonrası depresyon belirtileri arasındaki ilişki: Türkiye'den bulgular, *Türk Psikiyatri Derg*, 17(4): 252-8.

22. Shin H, Kim YH (2007). Maternal attachment inventory: Psychometric evaluation of the Korean version, *J Adv Nurs*, 59(3): 299-307.
23. Solmaz T (2002). Psikolojinin alt alanları, romantik bağlanma: Bebeklik dönemi bağlanma süreci, yetişkin bağlanma stilleri ve romantik ilişkiler, *Türk Psikoloji Bülteni*, 24-25: 105-13.
24. Sümer N, Güngör D (1999). Yetişkin bağlanma stilleri ölçeklerinin Türk örneklemini üzerinde psikometrik değerlendirmesi ve kültürlerarası bir karşılaştırma, *Türk Psikoloji Dergisi*, 14(43):71-106.
25. Tilokskulchai F, Phattanasiriwethin S, Vichitsukon K, Serisathien Y (2002). Attachment behaviors in mother of premature infants: A descriptive study in Thai mothers, *J Perinat Neonatal Nurs*, 3(16):69-83.

Ek I

MATERNAL BAĞLANMA ÖLÇEĞİ

Aşağıda yeni annenin durumu ile ilgili tecrübeleri, hisleri ve duyguları tanımlanmaktadır. Lütfen her ifadede tanımlanan duygu ve düşüncüyü ne sıklıkta hissettiğinizi ve düşündüğünüzü her biri için tek bir kutucuğu işaretleyerek belirtiniz.

	HER ZAMAN	SIK SIK	BAZEN	HIÇBİR ZAMAN
1- Bebeğimi sevdiğimi hissediyorum	a	b	c	d
2- Bebeğimle birlikteyken mutluluk ve içimde bir sıcaklık hissediyorum	a	b	c	d
3- Bebeğimle özel zaman geçirmek istiyorum	a	b	c	d
4- Bebeğimle birlikte olmak için sabırsızlanıyorum	a	b	c	d
5- Sadece bebeğimi görme bile beni mutlu ediyor	a	b	c	d
6- Bebeğimin bana ihtiyacı olduğunu biliyorum	a	b	c	d
7- Bebeğimin sevimli olduğunu düşünüyorum	a	b	c	d
8- Bu bebek benim olduğu için çok memnunum	a	b	c	d
9- Bebeğim güldüğünde kendimi özel hissediyorum	a	b	c	d
10- Bebeğimin gözlerinin içine bakmaktan hoşlanıyorum	a	b	c	d
11- Bebeğimi kucağımda tutmaktan hoşlanıyorum	a	b	c	d
12- Bebeğimi uyurken seyrediyorum	a	b	c	d
13- Bebeğimin yanımda olmasını istiyorum	a	b	c	d
14- Başkalarına bebeğimi anlatıyorum	a	b	c	d
15- Bebeğimin gönlünü almak zevklidir	a	b	c	d
16- Bebeğimle kucaklaşmaktan hoşlanıyorum	a	b	c	d
17- Bebeğimle gurur duyuyorum	a	b	c	d
18- Bebeğimin yeni şeyler yapmasını görmekten hoşlanıyorum	a	b	c	d
19- Düşüncelerim tamamen bebeğimle dolu	a	b	c	d
20- Bebeğimin karakterini biliyorum	a	b	c	d
21- Bebeğimin bana güven duymasını istiyorum	a	b	c	d
22- Bebeğim için önemli olduğumu biliyorum	a	b	c	d
23- Bebeğimin hareketlerinden ne istediğini anlıyorum	a	b	c	d
24- Bebeğime özel ilgi gösteriyorum	a	b	c	d
25- Bebeğim ağladığına onu rahatlatıyorum	a	b	c	d
26- Bebeğimi içimden gelen bir duyguyla seviyorum	a	b	c	d

a=4 puan, b=3 puan, c=2 puan, d=1 puan